

Lokalna zgodovina Mislinje

Mislinja!
(598 m n.v., 1661 preb.)

Že v antiki je skozi kraj vodila rimska cesta Celeja-Colatio-Virunum, v srednjem veku pa pomembna cesta Slovenske Konjice-Vitanje-Straže-Slovenj Gradec, ob kateri sta se razmahnila trgovina in tovorništvo.

Mislinja je gručasto naselje ob cesti Velenje-Slovenj Gradec, na razvodju med Dravo in Savinjo. Naselju pripadajo zaseljki [Vovkarje](#), [Straže](#), [Monže](#), [Šentlenart](#).

Kraj, ki se prvič omenja leta 1335, je bil del slovenjgraškega gospodarstva od 12. stol. Od leta 1848. Kraj se je začel razvijati s [fužinarstvom](#), čigar začetki segajo še v konec 16. stol. Pravi zagon fužinarstva se začne leta 1724, ko je koroški fužinar [Hänschiht](#) dobil koncesijo za [prizvodnjo surovega železa](#) ob potoku Mislinja pod Turjakom (800 m n.v.). Že v 18. stol. Je bil to [najmočnejši železarski obrat](#) na [slovenjskem Štajerskem](#). V drugi polovici 19. stol. So mislinjske fužine prehitete tedaj že industrializirane Štore in [prerasle železarno](#), ki je med drugimi izdelovala osi za vagoni. Ko so zgradili še posebno [ozkotirno železnico](#) za prevoz lesa, je v Mislinji nastalo [eno največjih lesnopredelovalnih središč na Slovenjskem](#). V začetku 20. stol. Si mislinjske obrate preusmerili v lesnopredelovalno industrijo (žage). Izgradnja industrijskih obratov (tovarna lepenke, sodarna, elektrarna) je pripomogla tudi k modernizaciji kraja (meščanske hiše).

Cerkve

V jedru naselja Šentlenart vrh mislinjskega klanca (600 m n.v.) stoji podružnica cerkev [sv. Lenarta](#), ki se prvič omenja leta 1476, ko so jo [požgali Turki](#). Sedanja cerkev je iz leta 1652, kapela je bila prizidana v 18. stol. Ladja in prezbiterij imata banjaska oboka. Med poznobaročno opremo izstopajo glavni in stranska oltarja, dela J.J. Mersija iz ok. 1770, ter kakovosten križev pot, ki je le deloma ohranjen. Zvonik ima čebulasto svodalsto streho. Med zaseljkoma Vovkarje in Straže stoji podružnica gotska cerkev [sv. Ahaca](#) iz ok. 1470. Cerkev ima pravokotno ladjo, nad katero je značilen koroški [šesterokotni strešni stoplič](#). Leta 1705 so k cerkvi prizidali zakrstijo. Ladja ima lesen poslikan strop iz ok. 1730, na katerem so v dvajsetih kasetah upodobitve trpečega Kristusa in angelov z orodji mučeništva. Prezbiterij ima zvezdast obok pa ornamentalna slikarja iz 17. stol. Glavni oltar je delo 1. Cesarja iz leta 1905, stranska »zlata« oltarja sta iz let 1652 in 1653. prižnica, več kipov in Marijina slika, so iz 17. stol. Gotski zvon iz leta 1478 je iz bližnje cerkve sv. Urha na Dovžah in je eden najstarejših na Slovenjskem.

Dovže

(350 preb., sz. 5 km)

Sestavljena gručasta zaseljka Spodnje in Zgornje Dovže, ki stojita na vršaju potokov Dovžanke in Turičnice. O naselju v antik pričajo odkopani temlji [ville rusticae](#), verjetno last legionarskega veterana, in nekaj grobov . Leta 1940 so v vaško cerkevsv. Ulrika vzdali del rimskega nagrobnika, na katerem piše, da je [Atelovado](#) v tem kraju umrl v visoki starosti [100 let](#). Po obnovi cerkve leta 1995 so rimski kamen odtrani in ga hranijo v zakristiji. V Zgornjih Dovžah stoji [podružnica cerkev sv. Ulrika](#), ki se prvič omenja leta 1336, čeprav je verjetno nastala že konec 13. stol. V 17. stol. je bila cerkev poznorenesančno obnovljena, ohranila pa je [romansko-gotsko](#) ostenje v ladji. V 19. stol. se

cerkev predelali, [na novo opremeili](#) in [zgradili nov zvonik \(1861\)](#). Od baročnega oltarja je ostalo le še [šest kipov](#). V kraju sta dve slopasti znamenji, prvo, [kužno znamenje](#) stoji v bližini cerkve, drugo zanimivejše sredi kraja pa je verjetno iz [17. stol.](#) Znamenje ima [štiri plitve niše](#), v glvni je naslikan prizor križanja, na levi [sv. Miklavž](#), na desni [Madona](#), na zadnji strani pa [sv. Jurij](#). Pod naseljem stoji odprta kapelica, na dnu katere je [kamnita miza](#), nad njo pa visi plastika Križanja s konca 19. stol. Ob Turičnici in na Dovžanki je bilo včasih več kot [40 mlinov](#), zdaj so ohranjeni le še ostanki.

Gornji Dolič

(543 preb., j. 2 km)

Je razloženo naselje z gručastim jedrom ob odcepu ceste Velnje-Slovenj Gradec proti Vitanju. Skozi kraj je v rimski dobi potekla cesta [Celja-Colatio-Virunum](#). Prometna pot se je ohranila še v srednji vek, ko je preb. omogočala zaslužek s [tovorništvom in gostinstvom](#). Za varnost pomembne ceste so nad dolino reke Pake zgradili grad Valdek, ki se prvič omenja leta 1140.

Kozjak

(452 prb., j. 9 km)

Je razloženo hribovsko naselje samotnih kmetij na s. pobočju Paškega Kozjaka, med grebenom [Basališče](#) (1272 m n.v.) in Srednjim Doličem v dolini Pake. Pod strmim vrhom Irštajna (848 m n.v.) je stal [grad Hirschenstein](#), ki je bil verjetno le [vojaška utrdba](#) brez zemljiške posesti; prvič se omenja šele leta 1404, ko je bil že zapuščen. Ohranjen je ok. 10 metrov dolg in 1m visok zid, sledovi nek manjše stavbe (morda obrambnega stolpa) in dva še razvidna krožna jarka ok. Nekdanjega grajskega kompleksa. V bližnji serkvi [sv. Mohorja](#) hranijo [gotski zvon](#), ki izvira z gradu. Podružnica romarska cerkev [sv. Mohorja](#) in [Fortunata](#), ki je bila zgrajena v drugi polovici 13. stol., se prvič omenja leta 1412. Leta 1870 so na mestu poznoromske cerkve zgradili sedanjo stavbo, ki pa je v prtličju zvonika še ohranila furlanske freske iz ok. Leta 1400, ki sodijo med najkvalitetnejše primere stenskega slikarstva na Koroškem; [gotski zvon](#) je iz 15. stol. Cerkev [sv. Jošta](#) je na [Paškem Kozjaku](#). Sedanja negotska stavba z neogotsko opremo je bila postavljena med leti 1880 in 1884 na mestu starejše.

Skupina [Marijinega kronarja](#) iz nekdanjega renesančnega oltarja iz druge polovice 17. stol. Se hrani v [velenjskem muzeju](#).

Na [obzidanem pokopališču](#) je kapela s kopijo gotskega kipa [sv. Jošta](#). V bližini cerkve so [štiri znamenja](#). Na [Paškem Kozjaku](#) je podružnica osnovna šola, ob njej stoji [spomenik NOB](#). Med [šolo](#) in [cerkvijo](#) na [Paškem Kozjaku](#) poteka [meja](#) med občinama [Mislinja](#) in [Velenje](#).

Mala Mislinja

(165 preb., s. 4 km)

Je raloženo hribovsko naselje samotnih kmetij na jz. pobočjih [Pohorja pod Črnim vrhom](#) (1543 m n.v.). V kraju je etnološka zanimivost [Tisnikarjev kmečki mlin](#).

Paka

(55 preb., jv., 14. km)

Je razložno hribovsko naselje smotnih kmetij na jz. pobočju Pohorja v povirju Pake in Jesenice. Del naselja leži v občini Velenje.

Razborca

(131 preb. sz. 9 km)

Je razloženo hribovsko naselje samotnih kmetij na slemenu med potokoma turičnica in dovžanka; deli se na Spodnjo in Zgornjo Razborco. V najvišjem delu, pod Veliko Kopo (1542 m n.v.), stoji planinska koča Grmovškov dom in zimskošportni center Kope s smučišči in pripadajočimi objekti ter naseljem počitniških hišic. V kraju so etnološke zanimivosti Nogarjev kmečki mlin, dvojni kozolec, Lušenčeva domačija in vodnjak pri Zg.Šavcov. Pod Veliko Kopo (1543 m n.v.) je Gorskoturistični center Kope (7500 m žičnic, 8 km urejenih prog, 156 ležišč).

Srednji Dolič

(268 preb., jv. 5 km)

Je razloženo naselje v dolini Pake ter na pobočjih Paškega Kozjaka in Pohorja z gručastim jedrom ob [sotočju Polenice](#), [Glažarice](#) in [Pake](#). Jedro naselja je zaselek [Šentflorjan](#) ob župnijski cerkvi sv. [Florijana](#), ki se prvič omenja leta 1490. Ladja cerkve je iz 17. stol., v prvi polovici 18. stol., so ji prizidali kapeli in leta 1805 zvonik. Leta 1914 so podaljšali ladjo in zgradili nov prezbiterij s pritlično zakrstijo. Ob cesti proti Vitanju stojita zidana [Žagmajštrova kapela](#) iz 18. stol. In [Vidmarjev križ](#) na mestu, kjer so francoske enote leta 1808 [ustrelile tamkajšnjega župana](#). V kraju je podružnica osnovna šola in [spomenika NOB](#).

Šentilj pod Turjakom

(265 preb., sz. 1 km)

Je razložno naselje na jz. [Pobočjih Pohorja](#), z gručastim jedrom ob cerkvi. Novejši del naselja se širi ob cesti protim Mislinji. Jedro naselja je okrog župnijske cerkve sv. [Egidija](#), ki se prvič omenja leta 1296. Sedanja postbaročna stavba iz let 1815-1819 je ohranila korni zvonik zgodnjegotskih oblik s konca 13. stol. Cerkevna oprava je podobarskega porekla. V j. steno cerkve je vzidan [rimski nagrobnik](#) iz [Zgornjih Dovž](#). Za cerkvijo so nagrobniki nekdanjik lastnikov mislinjske graščine. V kraju stojita kapela v spomin padlim v 1. svetovni vojni in spomenik NOB na pokopališču. V kraju je tudi osnovna šola.

Tolsti Vrh pri Mislinji

(189 preb., z. 3 km)

Je razloženo naselje samotnih kmetij na slemenu med mislinjskim grabnom na s. In dolino [Pake](#) na j. V povirju potoka [Polenica](#). Na s. [Pobočju Turjaka](#) so [20](#), [30](#) in [90](#) metrske [smučarske skakalnice](#), ki imajo zelo dobre snežne razmere.

Završe

(410 preb., jz. 7 km)

So razloženo naselje samotnih kmetij na odrastku v. Karavank, na slemenu nad dolinama potokov [Mevlje](#) na s. in [Ponikve](#) na j. [Središče naselja](#) je okrog

župnijske cerkve [sv. Vida](#), ki se prvič omenja leta 1320. Izvirni gotski cerkvi so v 18. stol. prizidali obe kapeli, leta 1857 so ladijo dvignili in obokali ter jo nanovo opremili. V menzo glavnega oltarja je vzidan rimski nagrobnik, v obzidje pokolpališča pa rimska kamna. Nagrobniki sodijo v konec 1. ali začetek 2. stol. in so pomembni za proučevanje antične zgodovine [Koroške](#), predvsem zaradi ohranjenih keltskih imen. Zahodno od Kranjčevega vrha (814 m n.v.) stoji na Slemenu na dominantnem ovalnem griču pozna gotska podružnična cerkev [sv. Ruperta](#), ki se prvič omenja leta 1496. Leta 1853 so cerkev večinoma podrli in zgradili sedanjo; stranski oltar je iz 17. stol. V srednjem veku je skozi kraj potekala pot med Valdekom in [Graško goro](#); pomen je zgubila leta 1829, ko so skozi Hudo luknjo zgradili novo cest. Ob vhodu v jamo so postavili spomenik nadvojvodi Janezu v zahvalu za izgradnjo ceste. V kraju sta [spomenika NOB](#).

Mislinjska Dolina

Mislinjska dolina je poplek mežiške in dravske doline [osrednja dolina Koroške](#). Tu so osredotočene gospodarske, kulturne, šolske in politične dejavnosti. Mislinjska dolina v ožjem pomenu sestavlja pretežno ravninski svet, ki ga na v. omejuje Pohorje, na z. Karavanke, na j. pa Šentviško hribovje. Osrednji del Mislinjske doline je Slovenjegraška kotlina, [12 km dolga](#) in [4 km široka](#) mlada tektonska udorina ob robu labodske prelomne cone. V osrednjem delu se širi med [Mislinjo](#) in [Suhodolnico](#) do [30 m](#) visoka terasa [Dobrova](#). Jz. rob sestavljajo pliokvartarni sedimenti, sicer pa mlajši sedimenti, ki jih je Mislinja prinesla s kristalnega Pohorja. V. od Slovenj Gradca je [30 m](#) visoka Legenska terasa Dno [Mislinjske doline](#) se med [Rahtelom](#) in [Pohorjem](#) zoži, v spodnjem toku mislinje se je v preteklosti širilo zaježidveno jezero, ki ga je zapirala terasa Dobrova pri Dravogradu. Pritoki Mislinje so ob vznožju ustvarili vršaje (Suhodolnica, Dolžanka, Brloznica, Trobeljšnica). Osrednji vodotok Mislinjske doline je reka Mislinja, ki izvira visoko pod osrednjim pohorskim slemenom in v začetnem toku dobi močen pritok Glažutnico. Zlasti po močnejšem deževju [Mislinja](#) in [Suhodolnica](#), ki sta v večjem delu struge regulirani, radi poplavljata. Prst na dnu [Mislinjske doline](#) je globok, [oglenela](#) in [kisla](#).

Reka Mislinja!

Mislinja je [desni pritok drave](#), dolg [35 km](#). Povirje je pod osrednjim pohorskim slemenom Ostruščico (1498 m) in Kraguljiščem (1450 m). V zgornjem toku teče po ozkem Mislinjskem grabnu, od naselja Mislinja do izliva v reko [Mežo](#) pri [Dravogradu](#) se dolina močno razširi. Tu Mislinja zlasti po močnejšem deževju [pogosto poplavlja](#). Od naselja Mislinja kov pa dolino še vedno ogrožajo poplave. [Nevarnost poplav](#) je tudi ob izlivu [Suhodolnice](#) v [Mislinjo](#). Poveprečni letni pretok [Mislinje](#) je [7,16 m³/s](#).

Literatura

Podatke sva poiskala po naslednjih knjigah:

- Vodnik po mislinjski dolini
 - Koroška od A do Ž
- Slovenj Gradec in Mislinjska dolina